

26. Шоткіна К. Святиня та її національність // Дзеркало тижня. — 2003. — №36.
27. Мичко С. Церковний удар по уряду: Почаївську лавру відстоюватимуть аж до громадської непокори // Україна молода. — 2003. — 28 серпня.
28. Дововідь Патріарха Київського і всієї Руси-України Філарета на Помісному соборі 15 липня 2004 року // Голос Православ'я. — 2004. — №14.

The article focuses on the circumstances that made I.Ohienko write his work "Saint Pochaiv Lavra". Its main problems are characterized as well.

Key words and word combinations: political emigrant, Theology Department, church-historical monograph, orthodox monastery, pseudo-scholars, struggle for the Ukrainian soul, national sacred object.

Отримано: 19.06.2006 р.

УДК 070(71)(=161.2)

Т.І.Воротняк

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

"НАША КУЛЬТУРА" ЯК ПРОДОВЖЕННЯ ПРОГРАМИ ОДНОЙМЕННОГО ВАРШАВСЬКОГО ЧАСОПISУ

У статті подається опис канадського часопису "Наша культура" — як продовження програми однойменного варшавського часопису, який видавав І.Огієнко упродовж 1935-1937 рр.

Ключові слова і словосполучення: духовна культура, богословське мистецтво, свідомий громадянин, порадник.

У слово "культура" вкладають різне значення. Одні під культурою розуміють лише цінності духовного життя, інші — ще більше звужують це поняття, відносять до нього лише мистецтво та літературу. Треті — під "культурою" взагалі розуміють певну ідеологію, яка має за мету обслуговувати "трудові звершення", тобто господарські завдання.

Явище культури вивчає багато конкретних наук — археологія, етнографія, історія, філософія, естетика, релігія та ін.

Термін "культура" походить від латинського слова "cultura" — догляд, освіта, розвиток.

На сьогоднішній день поняття "культура" означає рівень розвитку суспільства, творчих сил і здібностей людини в якійсь галузі знань або діяльності, а також в створенні нею матеріальних і духовних цінностей. Культура не існує поза людиною.

Культура — це багаторівнева складна система. Вона поділяється на певні роди і види. Основою для цього є врахування багатогранної людської діяльності. Звідси і пішов поділ на матеріальну і духовну культуру.

Окремо зупинимося на духовній культурі. Вона включає в себе пізнавальну й інтелектуальну культуру, філософську, моральну, художню, правову, педагогічну, релігійну.

Іван Огієнко (митрополит Іларіон) розробив вплив духовної культури на суспільний розвиток, дав їй визначення. За твердженням Огієнка, духовна культура походить від слова дух, тому він вживає понят-

тя “духовий”, підкреслюючи його зв’язок із “духом народу”, “духом нації”. Митрополит Іларіон зазначає, що духовна культура — то інтелектуальний стан народу, то розвиток всенародного розуму: науки, віри, переконань, стан народних звичаїв, етики... Тільки духовна культура творить правдиву національну еліту, — духовно міцну, етично здорову...

А одним із засобів донесення надбання культури до широкого загалу було і залишається друковане слово. Завдяки йому ми пізнаємо глибинність нашої культури і творимо її.

Культура — то *“правдива душа України”*, — писав Іван Огієнко. Щоб всебічно висвітлювати духовну й матеріальну культуру, восени 1951 року він засновує новий науково-популярний місячник “Наша культура”, перший номер якого побачив світ в листопаді. Власне, часопис був новий лише за місцем видання. *“Новий місячник “Наша Культура”, новий тільки місцем своєї редакції, — ми його дові роки видавали вже на західно-українських землях, під тією ж назвою, та назвою “Рідна Мова”, а на землі канадійській він виходив під назвою “Слово Істини”* [15, с.6].

Часопис “Наша культура”, редагований проф. Огієнком, протягом 1935-1937 років друкувався у Варшаві як науково-літературний місячник, користувався авторитетом серед науковців й завоював прихильність широкого кола читачів, але через три роки припинив своє існування.

Після другої світової війни, коли українська культура творилась під пильним наглядом радянської влади, виникає потреба відновити часопис. Нагальність такої потреби засвідчує вступна стаття “Творімо українську культуру усіма силами нації”, вміщена у числі 1 місячника “Наша культура” за 1951 рік: *“Правдива українська культура, — християнська й національна культура, — в великій небезпеці. Виростають нові покоління в задусі чаду поганства, які тільки зовнішньо зуться українцями, — ворог свідомо вбиває їм віковічну їхню культуру, цебто вбиває саме їхнє серце, саму їх душу...”*. Автор закликає створити українську культуру всіма силами нації навіть на чужині. А новий часопис він називає *“сторожем нашої вікової християнської культури”*.

Журнал виходив обсягом в 40 двоколонних сторінок. Обкладинка друкувалась двома кольорами. Програма часопису включала:

- наукові і науково-популярні статті з усіх ділянок української духовної й матеріальної культури: література, історія, історія церкви, мистецтво, філософія, богослов’я, театр, мовознавство, етнографія, право, археологія, педагогіка та ін.;
- короткі спомини з нашого недавнього минулого;
- критичні огляди наукових праць і літературних новин.

Хоча редакція видання через відсутність коштів не могла виплачувати гонорар своїм дописувачам, митрополиту Іларіону вдалося залучити до співпраці авторитетних українських літераторів, мовознавців, істориків. Серед постійних дописувачів були — Андрій Чайківський, Степан Килимник, Дмитро Чуб, Ярослав Рудницький, Улас Самчук, Наталія Полонська-Василенко.

Кожен номер журналу розпочинається рубрикою “Хроніка українського культурного життя”, яка складається з коротеньких заміток, які висвітлюють найрізноманітніші культурні події.

З неї можна дізнатися про те, що в українському селі Кобаки відкрито пам'ятник Марку Черемшині, про розкопки стародавнього міста Вишгород, про наукові експедиції на Львівщині, про фільм “Тарас Шевченко”, який *“дублюється на багато мов народів ССРСР”*. Частото-густо “Хроніка...” вміщувала більше двадцяти інформацій. Наприклад, “Хроніка українського культурного життя”, опублікована в 6 частині місячника за 1953 рік, містить такі відомості: високошкільний курс українознавства; перебудова Дому Української Культури в Нью-Йорку; українська назва для площі в Маямі; погруддя Т.Шевченка; населення міста Вінніпегу; “Сорочинський ярмарок” у Буенос-Айрес; українець на чолі; досліді над космічними проміннями; “Назар Стодоля” на чуваській сцені; у Бейруті; українське малярство в Ірані; виставка китайського “мистецтва” у Львові; “Слово о полку Ігоревім”; літопис про війну Богдана Хмельницького; ювілейна виставка робіт художниці Олени Кульчицької; вирубують карпатські ліси; нові фільми українських кіностудій; телевізія в Києві; “колгоспний університет”; Академія Наук УСССР; нові лавреати сталінської премії; мандрівна виставка творів советських митців у Макіївці; кіностудія “Київчфільм”; виставка творів самодіяльних мистців; верхньо-інгулецьку зрошувальну систему закінчено; 250-ліття російської газети.

Це низка інформацій, об'єднаних рубрикою. Отже, можемо сказати, що часопис — інформаційно насичений. Інколи у замітках зустрічаються посилання на радянську пресу чи радіо:

“Київське радіо подає, що в столиці Ірану відкрито виставку сучасного малярства України. Виставлено образи в першу чергу малярів Київської Художньої Академії” [17, с.4];

“Рад. Україна” подає, що “контролером-доглядачем в Музеї Т.Шевченка в с. Шевченковому працює 75-літній онук брата поета, — Терентій Трохимович Шевченко” [12, с.3].

Отже, одним із джерел інформації часопису були в основному радянське радіо та періодика.

Рубрикації, за винятком “Хроніка українського культурного життя”, “Нові книжки”, “Читачі про “Нашу Культуру” не були сталими. Рубрики: “Наукові замітки”, “Меценати та приятелі “Нашої Культури”, “Різне”, “Рецензії” з'являлися у виданні періодично, змінюючи одна одну.

Однією з характерних рис оновленого часопису було звернення до витоків культури, сприйняття її не тільки як національної, а й як християнської. Це засвідчують матеріали першого числа видання. В ньому було вміщено: розвідку головного редактора “Наш символ віри” (с.7-14), замітку “Незабутня хвилина” (про обрання Іларіона митрополитом Канади, с.15-21), статтю проф. П.Одарченка “Переклади Лесі Українки з Біблії” (с.22-25), літературний огляд К.Біди “Ідеологія советської літератури” (с.25-30), матеріал А.Романенка “Спомин з життя на Холмщині” (с.30-35). Перше число журналу мало релігійний та культурологічно-освітній характер.

Матеріали друкувались відповідно до їх надходження до редакції. Були спроби структурувати дописи, витримати програмну лінію часопису. Та видання поступово набрало релігійного спрямування. У 1952 році в 10-11 числі друкується нова рубрика “Хроніка церковного життя”. В лютому 1953 року замість “Церковної хроніки” з’являються дві інші: “Українська православна церква”, “Вселенська церква”.

Згодом часопис набуває значення порадики, домашнього популярного довідника для віруючих. У 4-5 номері за 1953 рік митрополит Іларіон запроваджує рубрику “Наші церковні обряди й звичаї та богослужіння”, яка є діалогом владики з читачами. Кожен пересічний громадянин міг звернутися до редакції з запитанням і отримати вищепну відповідь. Наприклад:

“Вінці на вінчанні. По деяких канадійських Громадах окремі члени часом вимагають щоб їхніх молодих вінчати за протестантським звичаєм, — без вінців. Чи це можливе?”

Везревіл, 2 лютого 1953 р. Прот. М.Фляк”.

Це неможливе. Сам чин зветься “Таїнство Вінчання”, і вже це саме свідчить, що накладання вінців — це наш необхідний православний звичай, який дав назву самому Чинові... Іван Злотоустий, Святий Отець IV-го віку, так вяснює значення вінців (9-та Бесіда на Послання до Тимофія): *“Вінці кладуться на тих, що вінчаються, на знак перемоги, щоб показати, що вони переможні пристрасно до Вінчання, такими приступають й до весільного ложа”.* Про історії Вінців для вінчання буде ще окрема стаття в “Нашій Культурі” [15, с.65];

“Як підходити до Св. Причастя. Прошу вяснити моє запитання: Як підходити до Св. Причастя: чи зо свічкою в руках, та чи старша жінка з відкритою головою”. Соборинян Св. Покрови Д.Бартошук.

Згідно з віковою православною традицією Причастя вірних робиться на Солеї перед Святими Вратами, а Священик стоїть у цих Вратах. До Чаші треба підходити з молитовно схрещеними на грудях руками. Причастившись, причасник побожно цілує долішній край Чаші (а не руку Священика)...

За православним звичаєм жінки в церкві стоять з “покритою головою” (1 Кор.11. 13), так підходять і до Св. Причастя; але нерідко в цьому випадку жінки здійсмають капелюхи” [19, с.32].

“Як ховати померлого. Хочу знати, чи то робить яку різницю ховати померлих до заходу або сходу головою”. Везревіл, Алберта. Микола Байдола.

З найдавнішого часу в Православній Церкві зацетився звичай ховати померлих головою до Єрусалиму, до Сіону, цебто — на схід. Так само всі православні Храми ставляться Вівтарем на схід. Так само, коли молимося надворі чи в полі, стаємо обличчям на схід” [20, с.30].

Запитання були різні: Як освячується та чи інша річ? Чи жінки можуть входити до Вівтаря? Де можна правити Святу Літургію? Відповіді на них поглиблювали знання громадян в релігійній царині. Крім того, митрополит веде цикл розповідей про “Піст”, “Благовіщення”, “Великдень-Пасху”, “Стрітєння Господнє”. Оскільки піст — необхідний чинник найкращого виховання душі людської, то він

подає докладну розповідь про пости на сторінках “Нашої культури” за 1953 рік. У 4-5 частині йдеться про появу посту, а також подана унікальна інформація про Великий Піст: *“Найдавніший піст і найбільше виконуваний — це Великий Піст. Установлений він був на пам'ятку 40 денного посту Самого Ісуса Христа, а його ціль віддавна — належно підготуватися до Пасхи, як найбільшого Свята...*

Великий Піст — це десятина нашого життя для Господа... В Законі Господь наказав ізраїлевим синам давати десятину зо всього, що здобудуть. І виконуючи це, вони були благословенні в усіх ділах своїх. Знаючи це, святі Апостоли вважали за добре відділити десятину частину всього нашого життя й присвятити її Богові, щоб ми були благословенні в ділах наших й очищали гріхи свої, зроблені протягом кожного року. Тому вони й постановили від 365 день освятити ці 7 тижнів, і відділити їх. Але Отці пізніше надумали прибавити до них ще один тиждень (масляну) почасти для того, щоб у ньому навчитися і підготуватися до трудів Посту, а почасти і рахуючи число днів, які постив Господь наш”. У сьомій частині розповідається про Петрів і Успенський пости.

Матеріали, що відображали антирелігійну політику радянського уряду, теж мали місце в часописі. Редактор звертає увагу, що відбувається навмисне нищення православної віри, видаються протирелігійні книжки. Зокрема, в статті “Боротьба з релігією”, опублікованій у 10-11 числі часопису за 1952 рік, зазначається: *“Боротьба з релігією в Україні в 1952 р. значно посилилась. Вийшли з друку протирелігійні книжки: С.Худяков: Релігійні забобони і боротьба з ними, В.Прокоф'їв: Великі російські природознавці в боротьбі з ідеалізмом і релігією, А.Емме: Наука й релігія про постання життя на землі. Ці протирелігійні книжки видані в мільйонах накладу, головню для молоді... Большевики нищать Православну Віру, щоб тим знищити Україну!”*

У замітці “Стан Церкви в Советській Україні не змінився”, надрукованій у 7 числі “Нашої культури” за 1953 рік читаємо: *“... Церкву менше обкладають податками, не переслідують Священників і вірних, і дозволено в кожному районі відкрити одну церкву... В ССРСР у такі найбільші рокові Свята, як Різдво Христове чи Воскресення Христове люди повинні йти до праці, і нехай хтось спробує в ці дні не піти! А якщо релігійні свята припадають на неділю, то в цей день по всіх ССРСР влаштовують “воскреснік”... У Великодню суботу увечері місцева церква була переповнена, й то переважно молоддю. Це було не до смаку місцевим верховодам. Тоді начальник МВД Кандауров зібрав дві оркестри музикантів, підвів їх під двері до церкви й зробив баль на вулиці...”*

Заслугою Івана Огієнка також є те, що він сприяв поширенню знань з історії церкви, канонічного права, богословського мистецтва тощо. В “Нашій культурі” на релігійну тему, окрім її редактора, писали: Архієпископ Михаїл “Про ікони й іконографію” (“НК” — 1952. — Ч.2. — С.7-12), В.Сенютович-Бережний “Іоанікій Сенютович” (Ч.1. — С.21-26), М.Міллер “Таємниці Десятинної церкви” (Ч.9. — С.19-26), Н.Полонська-Василенко “Князь Київський Аскольд і перше хрещення Руси”, М.Садиленко “Перша Українська Парафія в Полтаві” (1952. — Ч.8. — С.23-30. — С.31-32),

І.Волинський “Національне церковне право” (Ч.6. — С.9-16), Михайло Смик “Не перебільшуймо московського впливу на Українську Православну Церкву” (1953. — Ч.9. — С.21-24), Онезький “Про релігію в ССРСР” (1953. — Ч.3. — С.19-22).

Більшість з цих матеріалів залишаються актуальними й сьогодні. Наприклад, на шпальтах 2 числа місячника за 1952 рік, в статті архієпископа УГПЦ в Канаді Михаїла зібрано блискучі факти про ікони та іконографію. Автор розповідає про написання образу Діви Марії та про нерукотворний образ Ісуса Христа: *“Передання говорить, що маляр кн. Едеского Авгаря, на ім'я Ананія, бажав змалювати Ісуса Христа, коли хотів Ісуса бачити (Ів. 12. 21), тоді Ісус Христос дав йому нерукотворний образ на обрусі. Цей факт показує, що Богові угодно, щоб образи Його, написані рукою людей, були шановані людьми на землі.*

Також Церковне Передання передає, що євангеліст Лука написав образа Пренепорочної Діви Марії з Божественним Дитятком Ісусом Христом на руках (Він був також лікар і маляр). Цього образа він показав Пресвятій Діві, й Вона сказала, що так, і тут додала: “З цим образом моя благодать і сила”.

Домінування релігійної тематики над іншими пояснюється переконаннями редактора. Огієнко вважає, що український народ і Українська Православна Церква — це синоніми.

“Це наша Православна Церква створила українську націю. Вона завжди була глибоко народня — в ній міцно поєдналися усі українські класи: і інтелігенція, і селянство, і купецтво, і робітництво. І цим правдивим поєднанням створився український народ, як нація. Ось тому ще з глибокої давнини в нас стали синонімами: православний і українець. Віра й нація злилися в Українського Народу в одне неподільне ціле.

Це наша Церква створила нам усю українську культуру, — культуру духову, соціяльну й матеріяльну. І нема в нашому житті жодної культурної ділянки, якої не створила б або не започаткувала власне наша Церква” [7, с.17-18].

Значне місце в часописі відведено історії друкарства. І.Огієнко звертає увагу прихильників книги на давнє походження друкарства, розкриває таємниці його первинних форм. Вказує він і на викривлення фактів в історії друкарства: *“За останнього часу багато українських часописів умістили статейки про 375-ліття українського друкарства (1574-1949), вважаючи першим друкарем у нас диякона москвина Івана Федоровича, а першим друком — його львівський Апостол 1574 року. Це не так: з часу повстання українського друкарства минуло вже 460 (1491-1951) років, а першим нашим друкарем був німець Швайпольт Фіоль. Німець, а не росіянин” [8, с.5].*

Далі в матеріалі подана біографія Швайпольта Фіоля та інформація про перші українські книжки: *“Працював Фіоль яких два-три роки, і нарешті року 1491-го в Кракові появилися перші наші друковані книжки. Це були Октоїх (169 листків) та Часословець, обидві 1491-го року. Котра з них вийшла раніше, цебто котру з них вважати первенцем українського друку, — не відомо, але традиція вважає Октоїха 1491-го року за найпершу не тільки українську, але й взагалі слов'янську книжку, надруковану кирилицею” [9, с.6].*

Про початки друкарства йдеться не лише у великих статтях, а й в коротких інформаціях. *“Початки техніки друкарства були різні. Напр., імператор Візантійський Юстин I (518-527) був неписьменний і не вмів підписуватися. І йому зробили дощечку, на якій було вирізано слово **legi** (читав), — так імператори писали на своїх наказах. Взагалі печатки появились ще в глибоку давнину, і власне вони подали думку про друкарство книжок. — У глибоку давнину виготовляли також цілі дошки, на яких вирізували потрібне, і так і друкували. Так були друковані перші календарі в середньовіччя”* [13, с.31].

Переглядаючи “Нашу культуру”, можна зробити висновок, що її засновник стежить за станом преси в Україні, переймається проблемами її двомовності: “Двомовність партійних газет у Києві. “Радянська Україна” від 28 жовтня оголошує передплату на 1953 рік на часописи, що їх випускає видавництво ЦК КПУ “Радянська Україна”. Звідси довідуємось, що в Києві виходить “Радянська Україна” і “Правда України” (рос. мовою) — по шість разів на тиждень; “Колгоспне село” і “Колхозное Село” — по п’ять разів на тиждень; “Молодь України” й “Сталинское плем’я” — по п’ять разів на тиждень; “Зірка” й “Юный ленинец” — тижневики. Журнали: “Блокнот комуніста”, “Комуніст”, (рос. мовою), “Сучасне й майбутнє”, “Україна”, “Радянська Жінка”, “Перець”, “Культурно-освітня робота”, “Відомості Верховної Ради УРСР” (С.У.).

Цікавиться змістом літературно-мистецьких журналів і альманахів: *“В УРСР, крім нечисленних літературно-мистецьких альманахів, що їх видають обласні Видавництва, постійно (як місячники і кварталники) виходять такі літературно-мистецькі журнали: “Вітчизна”, “Дніпро”, “Жовтень” та “Советская Україна”* [6, с.37].

Друкує перелік журналів Академії Наук УРСР. У замітці “Число газет в США”, опублікованій в 6 числі “Нашої культури” за 1952 рік, наводить цікаві дані про кількісний склад щоденних часописів США. “Журнал “Едитор енд Паблішер” подає статистичні дані про обіг щоденної преси в США минулого року. Зо звіту виходить, що вперше в історії США цей тираж досягнув 54 мільйони передплатників. На 1 січня 1952 р. було в США 1,773 щоденники, а при кінці жовтня м.р. продано одного дня 54,017, 938 примірників газет. 1950 року середній обіг цих часописів виносив 53.829.072 примірники”.

Повідомляє про припинення існування окремого щоденника “Свобода”, зазначаючи, що натомість буде виходити окрема літературно-мистецька вкладка в щоденнику “Свобода” кожного другого тижня.

Іван Огієнко звертав увагу і на україномовну періодику, яка друкувалася не на теренах України. У першому номері журналу за 1952 рік сповіщається про підготовку до друку наступного числа “Бібліографічних вістей”. У 10-11 числі за цей же рік йдеться про друк наукових збірників: *“Видання УВАН в США. Друкується “Науковий Збірник Пам’яті Проф. Д.Дорошенка”, який має вийти в першій половині червня (українською мовою). Друкується також “Збірник Пам’яті М.Драгоманова” англійською мовою”* [3, с.38].

На сторінках часопису повідомлення різні: про п’ятилітній ювілей “Славістики”, яку видає в Вінніпегу проф. Яр. Рудницький, урочис-

ту Шевченківську конференцію у Нью-Йорку 8 березня 1952 року, конференцію молодих поетів, прозаїків і критиків західних областей, яка відбулася у Львові 12-13 лютого 1953 року, та про інші літературні й наукові події.

У сьомому номері за 1953 рік з гордістю подана інформація про участь кореспондентки українського журналу “Наше Життя” в Канаді у міжнародному конгресі журналісток: *“В інтернаціональнім конгресі журналісток, який відбувся в Гамбургу при участі коло 200 осіб, взяла участь також українська представниця Марія Томашиєвська, що її з ініціативи СФУЖО вислав журнал “Наше Життя”.*

Вів митрополит Іларіон й хроніку російськомовних еміграційних видань: *“У Нью-Йорку рік тому відкрилося нове російське Видавництво ім. Чехова, яке виявляє широку діяльність, за один рік вийшло 47 книг, а далі що місяця виходить по 3-4 книги. Усе це товсті книжки, по 200-400 ст. кожна, видруковані на доброму книжковому папері. Книжки різного змісту: романи, оповідання, збірники, праці з філософії, економії, соціології, спогади й т. ін. Книжки нових авторів, а також російські класики. Не мало перекладів європейських авторів”* [2, с.35].

З приводу 250-ліття виходу у світ першої друкованої російської газети вміщена коротка інформація, але в ній зібрані цікаві факти. Розповідається про те, що перша газета в Росії була рукописна і мала назву “Куранты”. Вона видавалася для царя Петра I та його оточення. А 13 січня 1703-го року в Москві вийшла перша вже друкована газета “Ведомости”. Друкувалась вона обмеженим тиражем на 1-4 сторінках. Цікаво, що в цих “Ведомостях” є звістки з України та про неї.

Не був позбавлений часопис гумору. У п’яти числах під загальною назвою “Для розваги” надруковано переклади гумористичних оповідань М.Зоценка: “Лазня”, “Кіно-драма”, “Злодії”, “Наша кооперація”, “Ростемо”.

Театр для всіх народів був великою цінністю, яка мала незвичайне моральне, культурне і громадське значення. Театр — це правдиве дзеркало почувань, ідей, змагань, якими жив народ в той чи інший час. Тому й писала про театральне життя “Наша культура”. В рубриці “Хроніка українського культурного життя” повідомлялося про відіграні п’єси, драми, комедії:

“Як подає “Советская Чувашия”, колектив Чуваського державного академічного театру виставив на своїй сцені п’єсу Т.Г.Шевченка: “Назар Стодоля”. Глядачі тепло зустріли нову постановку театру”.

“Український Музично-Драматичний Театр ім. Тараса Шевченка в Буенос-Айрес відіграв комедію на 4 дії М.Гоголя: “Сорочинський ярмарок” [14, с.3-4].

“Львівський Державний Театр опери та балету виставляв оперу російського композитора О.Бородіна “Князь Ігор”. Ставив оперу — Я.Гречнев, диригент Я.Вожак, художнє оформлення О.Сальмана. В головних ролях виступали: П.Дума, Г.Юрловська, В.Коржбицький” [10, с.4].

Окрім інформацій, друкувались статті про відомих театральних діячів. У 9 числі “Нашої культури” за 1952 рік розповідається про блискучу акторку Марію Заньковецьку. У своїй статті Дмитро Чуб

спирається на спогади Садовського, Романицького, М.Богомолець-Мазурської. Ставлячи українське мистецтво у безвихідний стан, Москва намагалась звести нанівець, знищити українську культуру. Автор, використовуючи спогад Садовського, описує, як М.Заньковецька виклопотала дозвіл на постановку п'єси І.Карпенка-Карого "Чарівниця" або як її ще називають "Безталанна".

Українському театру доводилось існувати серед численних заборон і перешкод. Крім того, українських артистів переманювали на російську сцену. Дмитро Чуб пише, що редактор "Нового Времени" Суворін пропонував М.Заньковецькій кинути український театр, ставив навіть навколішки, благаючи переходити на російську сцену. Але актриса не купилась на кращі умови праці, які їй пропонували. Вона не зрадила свого театру. Завершуючи статтю, автор зазначає, що від першого дебюту в Полтаві 1882 року Марія Заньковецька невтомно працювала на українській сцені аж до останнього виступу на своєму сорокарічному ювілеї в Києві в 1922 році....

Ні переслідування русифікаторів, ні поліцейні труси в її приміщенні, ні заборона і перешкоди нападків Валуєва, ніщо не збило її з шляху.

Даний матеріал викладений аргументовано і послідовно. Автору вдалося вималювати образ Марії Заньковецької, як великої геніальної актриси. Матеріал цікавий ще й тим, що являється своєрідним намистом спогадів тих режисерів і акторів, які безпосередньо працювали з М.Заньковецькою.

Гортаючи "Нашу культуру", можна побачити, що її редактор звертає увагу на мовні питання. То й не дивно, *"адже в мові, — як зазначив Огієнко, — наша стара і нова культура, ознака нашого національного визнання. Мова — це душа кожної національності, її святощі, її національний скарб.."*

У "Нашій культурі" за 1952 рік вміщено чотири статті митрополита Іларіона про мову: "Перші записані слов'янські слова" (Ч.5, с.30), "Рідна мова і Біблія" (Ч.6, с.22), "Гebraїзми в старослов'янській мові" (Ч.8, с.18), "Слово «глум»" (Ч.10-11, с.26).

У 8, 9, 12 частинах журналу за 1953 рік надруковано також матеріали Огієнка "Гebraїзми в старослов'янській біблійній мові".

У праці "Наука про рідномовні обов'язки" Огієнко подає десять мовних заповідей свідомого громадянина. П'ята і восьма заповідь говорять, що народ, який не створив собі соборної літературної мови, не може зватися свідомою нацією, а стан літературної мови — то ступінь культурного розвитку народу.

Часопис "Наша культура" за дворічний час існування, виконуючи просвітницьку і виховну місію, користувався великою популярністю серед українських переселенців. Про це свідчать численні відгуки читачів.

Ф.Кульчинський вважає "Нашу культуру" духовною стравою, яка *"дає найбільшу насолоду, тим паче в далекій Бразилії. Цей місячник переносить мене думками в ті часи, коли він із Варшави ніс світло просвіти й на нашу незабутню Волинь, а тепер він єднає мене з високою церковно-духовною культурою в Канаді"* [5, с.36].

Н.Байдола дає свою оцінку журналу: «*Наша Культура*» цікава, — *повчає про православні обряди, про Церкву, про пости, подає Устав Церковний. Усе це треба знати православним християнам...*» [18, с.38].

Отже, «Наша культура», яка виходила з листопада 1951 року по жовтень 1953 року, була важливим і корисним порадником для віруючих, інформувала українську громадськість про цікаві події в галузі культури, релігії, освіти, науки. Важливим напрямком роботи часопису було висвітлення життя різних конфесій світу, насамперед християнських. Значне місце відводилось матеріалам про Радянський Союз і Україну зокрема. Ідея культурологічного часопису «Наша культура» в Канаді згодом набула релігійного спрямування, це насамперед пов'язано з світоглядними позиціями Івана Огієнка, з обранням його Митрополитом Української Греко-Православної Церкви в Канаді.

Список використаних джерел:

1. *Боротьба* з релігією // *Наша культура*. — 1952. — Чис.10-11.
2. *Видавництво* ім. Чехова // Там само. — 1953. — Чис.3.
3. *Видання* УВАН в США // *Наша культура*. — 1952. — Чис.10-11.
4. *Винці* на вінчанні // *Наша культура*. — 1953. — Чис.4-5.
5. *Голос* громадянства про «Нашу культуру» // *Наша культура*. — 1952. — Чис.6.
6. *Журнали* в УСССР // *Наша культура*. — 1953. — Чис.3.
7. *Іларіон*. Любімо свою Церкву! // *Наша культура*. — 1952. — Чис.9.
8. *Іларіон*. Початок українського друкарства // Там само. — 1952. — Чис.1.
9. *Іларіон*. Початок українського друкарства // Там само.
10. «*Князь Ігор*» на сцені львівського Оперного Театру // *Наша культура*. — 1953. — Чис.3.
11. *Ляхоцький В.* Просвітитель: Видавничо-редакційна діяльність Івана Огієнка. — К., 2000. — 528 с.
12. *Оцик* Шевченкового брата // *Наша культура*. — 1952. — Чис.10-11.
13. *Початки* техніки друкарства // *Наша культура*. — 1952 — Чис.5.
14. «*Сорочинський ярмарок*» у Буенос Айрес // *Наша культура*. — 1953. — Чис. 6.
15. *Творімо* українську культуру усіма силами нації // *Наша культура*. — 1951. — Чис. 1.
16. *Тимошик М.* «Лишусь навіки з чужиною...» Митрополит Іларіон (Іван Огієнко) і українське відродження. — Вінніпег-Київ, 2002. — 548 с.
17. *Українське* малярство в Ірані // *Наша культура*. — 1953. — Чис.6.
18. *Читачі* про «Нашу культуру» та її видання // Там само. — 1953. — Чис.10-11.
19. *Як підходити* до Св. Причастя // *Наша культура*. — 1953. — Чис.8.
20. *Як ховати* померлого // Там само. — Чис.9.

The article focuses on the description of the Canadian journal «*Our Culture*» which is the continuation of the Warsaw journal of the same title which was being edited by I.Ohienko during 1935-1937.

Key words and word combinations: spitual culture, theological art, conscious citizen, advisor.

Отримано: 19.06.2006 р.